

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2007 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta (HE 5/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriö
- yksikön päällikkö Reijo Lahtinen, sisäasiainministeriö, rajavartiolaitoksen esikunta
- ylikomisario Mia Poutanen, sisäasiainministeriö
- tiedustelupäällikkö Sami Rakshit, Tullihallitus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta. Lailla annettaisiin yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät kansalliset säännökset muun muassa käteisrahan ilmoittamismenettelystä, toimivaltaisesta viranomaisesta ja sen toimivaltuuksista sekä ilmoittamisvelvollisuuden täyttämättä jättämisen seuraamuksista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15 päivänä kesäkuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen taustalla on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1889/2005 yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta (jäljempänä asetus). Asetuksessa säädetään ilmoittamisvelvollisuus yhteisön alueelle saapuvalle ja sieltä poistuvalla

henkilölle, joka kuljettaa mukanaan vähintään 10 000 euron verran käteisrahaa. Asetuksella ei sinänsä rajoiteta käteisrahan tuontia yhteisöön tai vientiä sieltä. Asetuksen tavoitteena on täydentää EU:n rahanpesudirektiiviä (91/308/ETY), jolla on säädetty muun muassa luotto- ja rahoituslaitosten kautta toteutettavia

liiketoimia koskevasta yhteisön valvontajärjestelmästä rahanpesun estämiseksi.

Asetuksessa on jätetty eräitä kysymyksiä kansallisesti ratkaistavaksi. Hallituksen esityksessä ehdotetulla lailla annetaan näiltä osin asetusta täydentävät kansalliset säännökset muun muassa käteisrahan ilmoittamismenettelystä, toimivaltaisesta viranomaisesta ja sen toimivaltuudesta sekä ilmoittamisvelvollisuuden täyttämättä jättämisen seuraamuksista. Säännökset ovat välttämättömiä, jotta asetusta voidaan alkaa soveltaa asetuksessa säädetyn mukaisesti 15. päivänä kesäkuuta 2007.

Asetuksen mukaan toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan jäsenvaltioiden tulliviranomaisia tai muita viranomaisia, joille jäsenvaltiot ovat antaneet toimivallan soveltaa asetusta. Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan asetuksen 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on tullilaitos. Lisäksi rajavartiolaitos on tullitehtäviä hoitaessaan toimivaltainen viranomainen.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 2 §:ää täydennettäväksi siten, että siinä säädetään myös poliisi toimivaltaiseksi viranomaiseksi sen hoitaessa tullitehtäviä. Rajanylityspaikkoja sekä rajatarkastustehtävien jakamista koskevalla valtioneuvoston asetuksella (652/2005) säädetään rajatarkastustehtävien jakamisesta rajavartiolaitoksen, poliisin ja tullin kesken. Mainitun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n 1 momentin mukaan poliisi huolehtii matkustajalentoliikenteen rajatarkastuksista Hallin, Jyväskylän, Kauhavan, Kuopion, Mikkelin, Savonlinnan, Tampere-Pirkkalan, Utin ja Varkauden lentoasemilla. Lisäksi asetuksen 11 §:n 2 momentin mukaan rajavartiolaitoksen, poliisin ja tullin kesken voidaan sopia tilapäisistä poikkeuksista rajatarkastusvastuussa. Edellä mainituista rajanylityspaikoista osa on sellaisia, joissa tullilaitos ei ole järjestänyt tullivalvontaa ja joissa mahdollisista tullitehtävistä huolehtii poliisi. Näin ollen lakiehdotuksen 2 §:ää on tarpeen tältä osin täydentää.

Lisäksi, edellä esitetystä johtuen, lain 5 §:n 2 momenttia ja 6 §:n 1 momenttia tulee täydentää säätämällä myös poliisin osalta virkamiehestä, joka voi päättää mainituissa säännöksissä tarkoitettua henkilöntarkastuksen ja haltuunoton

suorittamisesta. Valiokunta ehdottaa, että näistä toimenpiteistä päättää päällystöön kuuluva poliisimies, joka päättää myös tullilain (1466/1994) 15 §:ssä tarkoitetun henkilöntarkastuksen suorittamisesta.

Edellä todetuilla toimivaltaratkaisulla ei ole vaikutuksia PTR-viranomaisten eli poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen muihin hallinnollisiin tai rikosoikeudellisiin tehtäviin ja toimivaltuuksiin.

Asiantuntijakuulemisen yhteydessä on painotettu esityksen rikostorjunnallista merkitystä ja kiinnitetty huomiota siihen, että kaikki PTR-viranomaiset tulisi mainita laissa toimivaltaisina viranomaisina ilman tehtävän rajauksia.

Valiokunta korostaa PTR-yhteistyön merkitystä rikostorjunnan alalla ja toteaa tämän suomalaisen yhteistyömallin toimineen hyvänä esimerkkinä myös kansainvälisesti. Toisaalta samalla valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota nyt käsiteltävänä olevan lain kiireelliseen voimaantuloon. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan parhaillaan on valmisteilla esitys laiksi poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta rikostorjunnassa. Lisäksi on valmisteilla lakiesitys kolmannen rahanpesudirektiivin kansalliseksi täytäntöön panemiseksi. Valiokunta katsoo, että esimerkiksi näissä yhteyksissä on tarvittaessa mahdollista kokonaisvaltaisesti arvioida PTR-viranomaisten toimivaltuuksien riittävyyttä ja toimivuutta mukaan lukien myös nyt käsiteltävänä oleva käteisrahan kuljetuksen valvonta.

Asetuksen 5 artiklassa säädetään tietojen tallennuksesta ja käsittelystä. Lisäksi asetuksen 6 ja 7 artiklassa säädetään tietojen vaihdosta ja 8 artiklassa muun muassa tietojen luovuttamisesta noudatettavista tietosuojaa koskevista säännöksistä. Lakiehdotuksen 7 § sisältää säännökset tietojen rekisteröinnistä ja julkisuudesta sekä lakiehdotuksen 8 § säännökset tietojen luovuttamisesta. Lakiehdotuksen 7 §:n 3 momenttiin sisältyy informatiivinen viittaus yleislakeina sovellettaviin henkilötietolakiin ja julkisuuslakiin. Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa, että 7 §:n 3 momenttia täydennetään ottamalla huomioon sovellettavina erityissäännöksinä ase-

tuksen ja nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen edellä mainitut henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyä ja julkisuutta koskevat säännökset.

Nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan 15. päivänä kesäkuuta 2007 eli samana ajankohtana, josta lukien asetusta aletaan soveltaa. Normaalin käytännön mukaisesti valiokunta kuitenkin ehdottaa lain 10 §:ssä lain voimaantuloajan jättämistä varmuuden vuoksi avoimeksi.

Lisäksi valiokunta kiirehtii asetuksen tulkin-taan koskevia ohjeita muun muassa lentoliiken-

teen transit-matkustajien antamien ilmoitusten osalta.

Käteisrahan ilmoitusvelvollisuutta koskevan sääntelyn taloudelliset vaikutukset ovat esityk-sen mukaan vähäiset. Valiokunta pitää kuiten-kin aiheellisena seurata taloudellisten ja henki-löstövaikutusten kehitystä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettu-na seuraavasti:

Laki

Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
Toimivaltainen viranomainen

Asetuksen 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltai-nen viranomainen on tullilaitos. Lisäksi *poliisi ja rajavartiolaitos ovat* tullitehtäviä hoitaessaan *toimivaltaisia viranomaisia*.

3 ja 4 §
(Kuten HE)

5 §
Tarkastusoikeus

(1 mom. kuten HE)

Asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamis-velvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus toimit-taa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilöntarkastus, jos henkilöä todennäköisin

syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn il-moittamisvelvollisuuden noudattamatta jättämi-sestä. Toimenpiteestä päättää tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 15 §:ssä tarkoitetusta henkilöntarkastuksesta, *päällystöön kuuluva po-liisimies taikka* pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin ar-voinen rajavartiomies. Muutoin noudatetaan so-veltuvien osin, mitä henkilöntarkastuksesta sää-detään pakkokeinolaissa (450/1987).

6 §
Haltuunotto-oikeus

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus pi-dättää ja ottaa haltuun yhteisöön tuotu tai yhtei-söstä vietävä käteisraha, jos asetuksen 3 artiklas-sa säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta ei ole täy-tetty ja jos toimenpide on tarpeen sen selvittämi-seksi, onko käteisrahaan syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla. Toimenpiteestä päättää tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 15 §:ssä tarkoitetusta henkilöntarkastuksesta,

päällystään kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies.

(2 mom. kuten HE)

7 §

Tietojen rekisteröinti ja julkisuus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jollei 1 §:ssä tarkoitettussa asetuksessa taikka tässä tai muussa laissa toisin säädetä, sovelletaan tässä laissa tarkoitettuihin tietoihin henki-

lötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan (*poist.*) päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Maarit Feldt-Ranta /sd
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Elsi Katainen /kesk
Timo Korhonen /kesk

Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Unto Valpas /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.